

32003R0437

11.3.2003.

EIROPAS SAVIENĪBAS OFICIĀLAIS VĒSTNESIS

L 66/1

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (EK) Nr. 437/2003**(2003. gada 27. februāris)****par statistikas pārskatiem attiecībā uz pasažieru, kravu un pasta gaisa pārvadājumiem**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, jo īpaši tā 285. pantu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾,ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽²⁾,saskaņā ar Līguma 251. pantā izklāstīto procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

(1) Lai Kopienas iestādes veiktu tām uzticētos uzdevumus saistībā ar Kopienas gaisa pārvadājumu politiku un ar kopējās transporta politikas tālāku attīstību, to rīcībā ir jābūt salīdzināmiem, atbilstīgiem, sinhronizētiem un regulāriem statistikas datiem par attīstību pasažieru, kravas un pasta gaisa pārvadājumos Kopienā vai uz Kopieni un no Kopienas un to apjomiem.

(2) Pašreiz šādas visaptverošas Kopienas mēroga statistikas nav.

(3) Padomes Lēmumā 1999/126/EK (1998. gada 22. decembris) par 1998. līdz 2002. gada Kopienas statistikas programmu ⁽⁴⁾ ir norādīta vajadzība veidot šādu statistiku.

(4) Kopīgu datu vākšana, pamatojoties uz salīdzināmību vai saskaņojumu, ļauj nodrošināt integrētu sistēmu ar ticamu, atbilstīgu un ātru informāciju.

(5) Datiem par pasažieru, kravas un pasta gaisa pārvadājumiem, ja iespējams, ir jābūt saderīgiem ar starptautis-

kiem datiem, ko sniegusi Starptautiskā civilās aviācijas organizācija (ICAO), un vajadzības gadījumā salīdzināmiem starp dalībvalstīm un starp dažādiem pārvadājumu veidiem.

(6) Pēc konkrēta laikposma Komisijai jāiesniedz ziņojums, lai varētu novērtēt šīs regulas piemērošanu.

(7) Saskaņā ar subsidiaritātes principu, kurš izklāstīts Līguma 5. pantā, kopīgu statistikas standartu izveidošana, kas ļauj sagatavot saskaņotus datus, ir darbība, kuru var efektīvi veikt vienīgi Kopienas līmenī. Šādi standarti par oficiālās statistikas apkopošanu atbildīgu struktūru un iestāžu vadībā jāievieš visās dalībvalstīs.

(8) Padomes Regula (EK) Nr. 322/97 (1997. gada 17. februāris) par Kopienas statistiku ⁽⁵⁾ paredz pamatprincipu kopumu šajā Regulā izklāstītajiem noteikumiem.

(9) Pasākumi, kuri vajadzīgi šīs regulas īstenošanai, jāpieņem saskaņā ar Padomes Lēmumu 1999/468/EK (1999. gada 28. jūnijs), ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību ⁽⁶⁾.

(10) Ir notikusi apspriešanās ar Statistikas programmu komiteju, kas izveidota ar Padomes Lēmumu 89/382/EEK, *Euratom* ⁽⁷⁾.

(11) 1987. gada 2. decembrī Londonā Spānijas Karaliste un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste abu valstu Ārlietu ministru kopīgā deklarācijā vienojās par ciešākas sadarbības kārtību, izmantojot Gibraltāra lidostu, un šāda kārtība vēl nav stājusies spēkā,

⁽¹⁾ OV C 325, 6.12.1995., 11. lpp.

⁽²⁾ OV C 39, 12.2.1996., 25. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 1996. gada 29. februāra atzinums (OV C 78, 18.3.1996., 28. lpp.), kas apstiprināts 1999. gada 16. septembrī (OV C 54, 25.2.2000., 79. lpp.), Padomes 2002. gada 30. septembra kopējā nostāja (OV C 275 E, 12.11.2002., 33. lpp.) un Eiropas Parlamenta 2002. gada 18. decembra lēmums (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts).

⁽⁴⁾ OV L 42, 16.2.1999., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 52, 22.2.1997., 1. lpp.

⁽⁶⁾ OV L 184, 17.7.1999., 23. lpp.

⁽⁷⁾ OV L 181, 28.6.1989., 47. lpp.

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Mērķis

Dalībvalstis izveido statistikas pārskatus par pasažieru, kravas un pasta pārvadājumiem, kuros izmanto gaisa satiksmes komercpakalpojumus, kā arī par civilās aviācijas gaisa kuģu pārvietošanos skaitu uz Kopienas lidostām vai no tām, izņemot valsts gaisa kuģu lidojumus.

2. pants

Gibraltārs

1. Uzskata, ka šīs regulas piemērošana Gibraltāra lidostai neierobežo Spānijas Karalistes un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes attiecīgo tiesisko nostāju saistībā ar strīdu par tās teritorijas suverenitāti, kurā atrodas attiecīgā lidosta.

2. Šīs regulas piemērošanu Gibraltāra lidostai atliek līdz brīdim, kad stājas spēkā kārtība, par kuru 1987. gada 2. decembrī Spānijas Karalistes un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes ārlietu ministri vienojās kopīgajā deklarācijā. Spānijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes valdības informē Padomi par šādu spēkā stāšanās dienu.

3. pants

Datu vākšanas raksturīgās pazīmes

1. Visas dalībvalstis vāc statistikas datus, kas attiecas uz šādiem mainīgajiem lielumiem:

- a) pasažieri;
- b) krava un pasts;
- c) lidojuma posmi;
- d) pieejamais pasažieru sēdvietu skaits;
- e) gaisa kuģu pārvietošanās.

Statistikas mainīgie lielumi katrā jomā, to klasifikācijas nomenklatūras, to novērošanas periodiskums un definīcijas izklāstītas I un II pielikumā.

2. Visas dalībvalstis vāc datus, kas minēti I pielikumā, par visām tām Kopienas lidostām to teritorijā, kurās satiksme pārsniedz 150 000 pasažieru vienību gadā.

To Kopienas lidostu sarakstu, uz kurām attiecas pirmā daļa, sagatavo Komisija un vajadzības gadījumā atjaunina saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru.

3. Par lidostām, uz kurām neattiecas 2. punkts, neatkarīgi no tām, kurās notiek neregulāra komerciālā satiksme, dalībvalstis nosūta tikai ikgadējo pārskatu par I pielikuma C1 tabulā norādītajiem datiem.

4. Neierobežojot 2. un 3. punktu, par lidostām:

- a) kurās ir mazāk par 1 500 000 pasažieru vienību gadā un par kurām šīs regulas spēkā stāšanās dienā netiek vākti dati atbilstīgi I pielikumā norādītajiem datiem;
- b) un kurās jaunu datu vākšanas sistēmu ieviest izrādās ļoti grūti,

dalībvalsts ierobežotu laikposmu, kas nepārsniedz trīs gadus no 2003. gada 1. janvāra, saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru var nosūtīt datus, kuri ir nav tik pilnīgi, kā I pielikumā minētie dati.

5. Neierobežojot 2. punktu, par lidostām:

- a) kurās šīs regulas spēkā stāšanās dienā netiek vākti dati, kas atbilst I pielikuma B1 tabulā norādītajiem datiem;
- b) un kurās jaunu datu vākšanas sistēmu ieviest izrādās ļoti grūti,

dalībvalsts līdz 2003. gada 31. decembrim saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru var nosūtīt tikai esošos datus.

4. pants

Datu vākšana

1. Datu vākšana, ja iespējams, notiek, pamatojoties uz pieejamiem avotiem, samazinot respondentu apgrūtinājumu.

2. Respondentiem, kurus dalībvalstis aicina sniegt informāciju, noteiktajā laikposmā jāsniedz patiesa un pilnīga informācija.

5. pants

Statistikas precizitāte

Datu vākšana notiek, pamatojoties uz pilnīgiem pārskatiem, ja vien saskaņā ar 11.panta 2. punktā izklāstīto procedūru nav noteikti citi precizitātes standarti.

6. pants

Datu apstrāde

Dalībvalstis lieto datu apstrādes metodes, kas nodrošina saskaņā ar 3. pantu savākto datu atbilstību precizitātes standartiem, kuri izklāstīti 5. pantā.

7. pants

Rezultātu nosūtīšana

1. Dalībvalstis saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 322/97 nosūta Eiropas Kopienas Statistikas birojam 6. pantā minētās datu apstrādes rezultātus, tostarp datus, ko dalībvalstis pasludinājušas par konfidencialiem, ievērojot to tiesību aktus vai praksi saistībā ar statistikas konfidencialitāti.

2. Rezultātus nosūta saskaņā ar datu datnēm, kas norādītas I pielikumā. Datnes un nosūtīšanai izmantojamais līdzekļus nosaka Komisija saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru.

3. Pirmais novērošanas periods sākas 2003. gada 1. janvārī. Nosūtīšana notiek cik vien iespējams drīz un ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc novērošanas perioda beigām.

8. pants

Izplatīšana

1. Kārtību, kādā Komisija dara zināmus vai izplata statistikas pārskatus, paredz saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru.

2. Komisija attiecīgos statistiskos rezultātus dalībvalstīm izplata apmēram tikpat bieži, cik noteikts attiecībā uz rezultātu nosūtīšanu.

9. pants

Ziņojumi

1. Pēc Komisijas lūguma dalībvalstis sniedz visu informāciju par datu vākšanā izmantotajām metodēm. Dalībvalstis attiecīgā gadījumā informē Komisiju arī par visām būtiskajām izmaiņām izmantotajās datu vākšanas metodēs.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2003. gada 27. februārī

Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs
P. COX

2. Pēc tam, kad dati ir vākti trīs gadu ilgā laikposmā, Komisija iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par pieredzi, kas gūta šīs regulas, jo īpaši 7. un 8. panta piemērošanā.

10. pants

Īstenošanas noteikumi

Šīs regulas īstenošanas noteikumus, tostarp pasākumus, lai pielāgotos ekonomikas un tehnikas attīstībai, jo īpaši:

- šīs regulas pielikumā iekļauto specifiskāciju pielāgošanu,
- datu vākšanas raksturīgo pazīmju pielāgošanu (3. pants),
- to Kopienas lidostu sarakstu, uz kurām attiecas 3. panta 2. punkts,
- statistikas precizitāti (5. pants),
- datu datņu aprakstu, kodus un līdzekļus, ko lieto rezultātu nosūtīšanai Komisijai (7. pants),
- statistikas rezultātu izplatīšanu (8. pants),

nosaka Komisija saskaņā ar 11. panta 2. punktā izklāstīto procedūru.

11. pants

Komitejas procedūra

1. Komisijai palīdz Statistikas programmu komiteja, kas izveidota ar Lēmuma 89/382/EEK, *Euratom* 1. pantu.

2. Ja ir norāde uz šo punktu, tad piemēro Lēmuma 1999/468/EK 5. un 7. pantu, ņemot vērā tā 8. panta noteikumus.

Lēmuma 1999/468/EK 5. panta 6. punktā noteiktais termiņš ir trīs mēneši.

3. Komiteja pieņem savu reglamentu.

12. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

I PIELIKUMS

IERAKSTU STRUKTŪRA DATU NOSŪTĪŠANAI STATISTIKAS BIROJAM

A. LIDOJUMA POSMU DATUBĀZE (VISMAZ CETURKŠŅA DATI).

Dati par "lidojuma posmu" attiecas tikai uz gaisa satiksmes komercpakalpojumiem.

Datu datnes ieraksta formāts

Elementi	Koda apzīmējums	Nomenklatūra	Mērvienība
Tabula	2 burti	AI	
Ziņotājvalsts	2 burti	1) ICAO valsts kodi	
Pārskata gads	2 cipari	yy	
Pārskata periods	2 cipari	2) Statra 291 rev., 1991. gada aprīlis	
Ziņotājlidosta	4 burti	3) ICAO	
Nākošā/iepriekšējā lidosta	4 burti	3) ICAO	
Ielidošana/izlidošana	1 cipars	1 = ielidošana; 2 = izlidošana	
Regulāri/neregulāri pārvadājumi	1 cipars	1 = regulāri; 2 = neregulāri	
Pasažieru pārvadājumi/visa veida kravas un pasta pārvadājumi	1 cipars	1 = pasažieru pārvadājumi; 2 = visa veida kravas un pasta pārvadājumi	
Informācija par aviosabiedrību		4) jādefinē	
Gaisa kuģa tips	4 burti	5) ICAO + gaisa taksometra kods	
Pasažieri gaisa kuģī	12 cipari		Pasažieris
Krava un pasta gaisa kuģī	12 cipari		Tonna
Lidojumi	12 cipari		Lidojums
Pasažieru sēdvietu skaits	12 cipari		Pasažieru sēdvietā

B. LIDOJUMA SĀKUMPUNKTA/GALAPUNKTA DATUBĀZE (VISMAZ CETURKŠŅA DATI).

Dati par "lidojuma sākumpunktu un galapunktu" attiecas tikai uz gaisa satiksmes komercpakalpojumiem.

Datu datnes ieraksta formāts

Elementi	Koda apzīmējums	Nomenklatūra	Mērvienība
Tabula	2 burti	B1	
Ziņotājvalsts	2 burti	1) ICAO valsts kodi	
Pārskata gads	2 cipari	yy	
Pārskata periods	2 cipari	2) Statra 291 rev., 1991. gada aprīlis	
Ziņotājlidosta	4 burti	3) ICAO	
Lidojuma sākumpunkta/galapunkta lidosta	4 burti	3) ICAO	
Ielidošana/izlidošana	1 cipars	1 = ielidošana; 2 = izlidošana	

Elementi	Koda apzīmējums	Nomenklatūra	Mērvienība
Regulāri/neregulāri pārvadājumi	1 cipars	1 = regulāri; 2 = neregulāri	
Pasažieru pārvadājumi/visa veida kravas un pasta pārvadājumi	1 cipars	1 = pasažieru pārvadājumi; 2 = visa veida kravas un pasta pārvadājumi	
Informācija par aviosabiedrību		4) jādefinē	
Pārvadātie pasažieri	12 cipari		Pasažieris
Iekrautā/izkrautā krava un pasts	12 cipari		Tonna

C. LIDOSTU DATUBĀZE (VISMAZ GADA DATI).

“Lidostu dati” attiecas tikai uz gaisa satiksmes komercpakalpojumiem, izņemot “kopējo gaisa kuģu pārvietošanas skaitu”, kas attiecas uz visu gaisa kuģu kustību.

Datu datnes ieraksta formāts

Elementi	Koda apzīmējums	Nomenklatūra	Mērvienība
Tabula	2 burti	Cl	
Ziņotājvalsts	2 burti	1) ICAO valsts kodi	
Pārskata gads	2 cipari	yy	
Pārskata periods	2 cipari	2) Statra 291 rev., 1991. gada aprīlis	
Ziņotājlidosta	4 burti	3) ICAO	
Kopējais pārvadāto pasažieru skaits	12 cipari		Pasažieris
Kopējais tiešā tranzīta pasažieru skaits	12 cipari		Pasažieris
Kopējais iekrautās/izkrautās kravas un pasta daudzums	12 cipari		Tonna
Kopējais gaisa kuģu pārvietošanas skaits, sniedzot gaisa satiksmes komercpakalpojumus	12 cipari		Pārvietošanās
Kopējais gaisa kuģu pārvietošanas skaits	12 cipari		Pārvietošanās

KODI

1. Ziņotājvalsts.

Lietojamā kodēšanas sistēma ir atvasināta no atrašanās vietas indeksa valsts kodu ICAO indeksa.

Beļģija	EB
Dānija	EK
Francija	LF
Vācija	ED
Grieķija	LG
Īrija	EI
Itālija	LI
Luksemburga	EL

Nīderlande	EH
Portugāle	LP
Spānija	LE
Apvienotā Karaliste	EG
Austrija	LO
Somija	EF
Zviedrija	ES

2. Pārskata periods.

45	Gads
21	No janvāra līdz martam (pirmais ceturksnis)
22	No aprīļa līdz jūnijam (otrais ceturksnis)
23	No jūlija līdz septembrim (trešais ceturksnis)
24	No oktobra līdz decembrim (ceturtais ceturksnis)
1 līdz 12	No janvāra līdz decembrim (mēnesis)

3. Lidostas.

Lidostām piešķir kodus atbilstoši ICAO četru burtu kodiem, kas uzskaitīti ICAO dokumentā 7910.

4. Informācija par aviosabiedrībām.

Informācija, kas saistīta ar aviosabiedrību. Par šī mainīgā lieluma kodēšanu ir jāizlemj saskaņā ar 11. panta 2. punktā noteikto procedūru.

5. Gaisa kuģa tips.

Gaisa kuģa tipiem piešķir kodus saskaņā ar ICAO gaisa kuģa tipa apzīmējumiem, kas uzskaitīti ICAO dokumentā 8643.

II PIELIKUMS

DEFINĪCIJAS

Kopienas lidosta

Jebkura teritorija dalībvalstī, uz kuru attiecas Līguma noteikumi un kura ir atvērta komerciāliem gaisa pārvadājumiem.

Gaisa satiksmes komercpakalpojumi

Gaisa transporta lidojums vai vairāki lidojumi, kas veikti ar civilās aviācijas gaisa kuģi par samaksu Kopienas lidostām vai no tām. Pārvadājumi var būt vai nu regulāri, vai neregulāri.

Regulārie pārvadājumi

Pārvadājumi, kuriem piemīt visas šādas pazīmes:

- 1) tos veic gaisa kuģi, kas par samaksu pārvadā pasažierus, kravu un/vai pastu, tādā veidā, ka uz katru lidojumu ikviens var atsevišķi iegādāties sēdvietas (tieši no aviosabiedrības vai tās pilnvarotiem aģentiem);
- 2) tos veic tā, lai nodrošinātu satiksmi starp divām vai vairākām vienām un tām pašām lidostām vai nu:
 - a) saskaņā ar publicētu lidojumu sarakstu, vai
 - b) tik regulāros vai biežos lidojumos, ka tie veido atpazīstamu, sistemātisku lidojumu kopumu.

Neregulārie pārvadājumi

Pārējie pārvadājumi par samaksu, par kuriem nav iesniegts ziņojums kā par regulāriem pārvadājumiem. Ietver gaisa taksometru lidojumus.

Pasažieru pārvadājumi

Visi lidojumi, kuros pārvadā vienu vai vairākus maksājošus pasažierus, un visi lidojumi, attiecībā uz kuriem kustības grafikā ir norādīts, ka tajos veic pasažieru pārvadājumus.

Visa veida kravu un pasta pārvadājumi

Pārvadājumi, kas attiecas uz regulāriem vai neregulāriem pārvadājumiem, kurus veic gaisa kuģi, kas pārvadā pārējās kravas, kuras nav pasažieri, t.i., kravu un pastu.

Lidojumi ar valsts gaisa kuģiem

Visi lidojumi saistībā ar militārajiem, muitas, policijas, valsts protokola vai ugunsdzēsēju pārvadājumiem.

Pasažieru vienības

Lai izstrādātu 3. panta 2. punktā minēto Kopienas lidostu sarakstu un 3. panta 4. punktā minētajā pārejas periodā, viena pasažieru vienība ir vai nu viens pasažieris, vai 90 kilogrami kravas un pasta.

Aviosabiedrība

Gaisa transporta uzņēmums ar derīgu ekspluatācijas licenci. Ja saskaņā ar aviosabiedrības noslēgto kopuzņēmumu vai citiem līgumu noteikumiem ir nepieciešams, lai divas vai vairākas no tām uzņemas dalītu atbildību par gaisa transporta produktu piedāvāšanu un pārdošanu lidojumam vai vairākiem apvienotiem lidojumiem, tad ziņojums jāsniedz par aviosabiedrību, kas faktiski veic lidojumu.

Lidojuma posms

Lidojuma posms ir gaisa kuģa ekspluatēšana no pacelšanās gaisā līdz tā nākamajai nolaišanās reizei. Nolaišanās tehnisku iemeslu dēļ nedrīkst izraisīt lidojuma posma atšķirīgu klasifikāciju. Pārvadājumu klasifikācija neatkarīgi no to rakstura (pasažieri, krava un pasts) ir identiska gaisa kuģa veiktā lidojuma posma klasifikācijai.

Lidojumi

To lidojumu skaits, kas lidojuma posmā veikti starp katru lidostu pāri.

Pasažieri gaisa kuģī

Visi pasažieri, kas sāk vai pārtrauc ceļojumu ziņotājlidostā, tostarp pasažieri ar pārsēšanos un tiešā tranzīta pasažieri.

Tiešā tranzīta pasažieri

Pasažieri, kas turpina savu ceļojumu ar lidojumu, kuram ir tāds pats reisa numurs kā lidojumam, ar ko viņi ieradās.

Krava un pasts gaisa kuģī

Visa pārējā ar gaisa kuģi vestā manta, izņemot krājumus un bagāžu, tostarp kurjerpasts un diplomātiskais pasts, bet ne pasažieru bagāža.

Pieejamais pasažieru sēdvietu skaits

Kopējais pārdošanai piedāvāto pieejamo pasažieru sēdvietu skaits katrā lidostu pāri lidojuma posmā (izņemot vietas, kas faktiski nav pieejamas pasažieru pārvadāšanai maksimālā bruto svara ierobežojuma dēļ). Ja nav pieejama informācija par gaisa kuģa sēdvietu precīzu izvietojumu, var sniegt aptuvenus datus.

Lidojuma sākumpunkts/galapunkts

Pārvadājumu apjoms konkrētā lidojumā ar to pašu reisa numuru, iedalot pa lidostu pāriem pēc iekāpšanas vai iekraušanas un izkāpšanas vai izkraušanas punkta attiecīgajā lidojumā. (Pasažieriem vai kravai, ja iekāpšanas vai iekraušanas punkts nav zināms, gaisa kuģa piederības valsti uzskata par iekāpšanas vai iekraušanas punktu; līdzīgi, ja nezina izkāpšanas vai izkraušanas punktu, tad par izkāpšanas vai izkraušanas punktu uzskata gaisa kuģa galamērķi.)

Pārvadātie pasažieri

Visi pasažieri, kuri sāk vai beidz savu ceļojumu ziņotājlidostā. Neietver tiešā tranzīta pasažierus.

Iekrautā/izkrautā krava un pasts

Visa pārējā gaisa kuģī iekrautā vai no tā izkrautā manta, izņemot krājumus un bagāžu. Tostarp kurjerpasts un diplomātiskais pasts, bet ne pasažieru bagāža.

Kopējais gaisa kuģu pārvietošanas skaits

Visas nemilitāro gaisa kuģu pacelšanās gaisā un nolaišanās. Tostarp speciālie aviācijas darbi, t.i., specializētā aviācijas komerciālā darbība, ko veic tie gaisa kuģi, kuri galvenokārt iesaistīti lauksaimniecībā, būvniecībā, aerofotografēšanā un apsekošanā, kā arī pilotu apmācībā, darījumu lidojumos un visos pārējos nekomerciālos lidojumos.

Kopējais gaisa kuģu pārvietošanas skaits, sniedzot gaisa satiksmes komercpakalpojumus

Visas pacelšanās gaisā un nolaišanās, ko par samaksu veikuši civilās aviācijas gaisa kuģi.
